

Odprimo oči

Bližnje občinske volitve, ki so bodo vršile po vsej Italiji in torek tudi v Beneški Sloveniji, povzročajo precej skrbi oblastem, ki so že začele s pripravljalnimi deli. Ni težko razumeti vzroke, ki jih navajajo k temu; vendar naj je ukrenejo karkoli, ne bodo nikoli mogli poslati v občinske siete te cone Italijanov, ampak samo Slovence.

To je tudi njih dobro znano, vendar bodo skušali postaviti ljudi, ki pripadajo društvu zaspancev in brezbrinježev in katere jim bo lahko obrniti po svoji želji. Ker so ti ljudje že ponaravili zelo preprosti, jih je še tem laže izigrati. Mi seveda tega ne bomo dopustili.

Tudi mi vemo, da bodo pri nas volitve. Zato bo treba zbrati ljudi, ki uživajo ugled med prebivalstvom in jim ni do političnega spletkarjenja. To je zelo važno, ker je znano, da razne stranke nimajo na svojem programu reševanja naših potreb, ampak jim gre predvsem za naše glasove.

Ni lahka stvar, najti po vseh naših občinah ljudi, ki bi bili zmožni braniti interes svojih občin, ker je le prečesto napotni birokratična manja, ki zaduši vso dobro voljo. Zato večkrat pošteni in zmožni ljudje, ki imajo tudi dovolj izobrazbe in osebne izkušnje, nočejo prevzeti te naloge in tako v mnogih primernih pride občinska uprava v roke ljudem, ki imajo morda dobro voljo, pa niso zmožni. Še večkrat pa pridejo v upravo ambiciozni ljudje, ki jim je marljivih njihova osebna korist. To je tudi vzrok za slabo upravo po naših občinah.

Današnje občinske uprave bi lahko storile mnogo, v resnicu pa so napravile zelo malo. V prvih povojnih letih so vedno v veljavi posebni zakoni, ki omogočajo izvršitev raznih del z državnim prispevkom. Mnogo vodovodov, cest, šolskih poslopov in mnogo izboljševalnih del, po katerih čutimo potrebo, bi lahko izvedli, če bi izkoristili take okoljčine. Seveda pa je treba zato delavnosti in energije. Treba je izdelati načrt, poskrbeti, da so odobreni in vztrajno zahtevati, da se potem tudi izvedejo in ne zaspijo v predalih Tehničnega urada.

Če torej malo pregledamo delovanje dosedanjih občinskih uprav, bomo našli marsikaj za kritizirati. Včasih bi bila potrebna celo kontrolna komisija, da bi pregledala delo in gotovo bi našli tudi primere, kjer bi bilo treba te upravnike prijaviti sodnim oblastem. To bi bilo na-

zadnje tudi potrebno, da bi končno enkrat le pršli do dobrih in delavnih uprav, s čutom odgovornosti. Vsekakor je treba edino paziti, prepričiti ali prijaviti vsako nepravilnost. Upravljanju neko občino je najprej zelo odgovoren in šele potem časten posel.

Dobro moramo torej odpreti oči in si biti na jasnem, da vsi obljubljajo mnogo, kadar rabijo naše glasove, nihče pa poznej ni držal teh svojih obljub. Zato se moramo zanesi edino le sami nase in ne pustimo, da bi nas prevaral kdorkoli. V složnem delu moramo najti moči in prisiliti vladu, da bo začela in izvršila tista dela, ki so potrebna za izboljšanje naših življenjskih pogojev.

Na prihodnjih volitvah moramo izvoliti take naše ljudi, ki bodo znali tako govoriti oblastem:

»To ljudstvo ne živi po naših dolinah samo zato da dela, da lahko plačuje davke v mirnem času in doavlja državi vojake v vojni.

To ljudstvo se je izkazalo nasproti italijanski državi vedno lojalno in zato mu je treba priznati vse pravice, ki mu pritičajo kot narodni manjšini in mu je treba ustvariti dostojne življenjske pogoje, kakor so jih deležni drugi državljanji.

Italijanska vlada mora vse to storiti ne iz dobrote ali iz usmilenja, ampak zato, ker je to njena dolžnost.«

Nesmiselno zapravljanje našega denaria

Kadar ne plačamo davkov v določenem roku, nam takoj pošljemo poziv za plačilo z zelo kratkim rokom, po katerem grozi zaplemba še tisto malo premoženja, ki ga večina od nas posedeje. Zato je popolnoma razumljivo, če nas zanima, kam gre naš, s težkim delom prisluženi denar.

Zalibog moramo ugotoviti, da ni vedno dobro uporabljen. Znano nam je, da poleg birokracije precej del doholkov. Poleg tega pa se razsipa mnogo denarja tudi na tisoč drugih načinov.

Da bi zadostili prestižu nekaterih starih imperialistov, ki nikakor ne morejo živeti, ne da bi imeli oblast nad kakšno kolonialno delo in njenim ljudstvom, je Italija ohranila zaupno upravo Somalije. To je edina kolonija, ki so jo ustvarili Italijani angleški prijatelji zato, ker je ena sama puščava, v kateri se izgubijo vse reke, medtem ko so si vzel vse druge dežele, ki imajo količaj vrednosti.

Jasno je, da uprava Somalije ne more biti drugačna kakor pasivna. Tako je rimskega parlamenta že izglasoval za neno upravo nekaj milijard lir, ki jih ne bomo nikoli dobili povrjenih. Vsaj delno je tudi to naš denar in nihče ne more trdit,

Kadar potrebujemo v naših dolinah kakšen nov most, naši oblasti odgovarjajo, da ni denarja za njegovo izgradnjo. Prav gotovo pa bi se dobil ta denar, če bi v Rimu zgradili most po modernih principih, ne pa kot spomenik dvatisočletnemu rimski kulturi.

Ob koncu leta 1950 so več ali manj vse pravili obračun. Tudi senat in parlament sta napravila svoje račune in ugotovila, da sta v enem letu potrošila nad štiri milijarde lir. V resnicu ne moremo razumeti, kako je okrog tisoč ljudi potrošilo toliko denarja, okrog štiri milijone in več na osebo. Ko bi vsaj napravili kaj doberga; toda našim poslancem v vsem letu ni pršlo niti na misel, da bi vsaj enkrat govorili o naših potrebah.

Bomu zastopil, da oni maju vič soli tu glau ku usi čedajski al udinski žudki?

TO ŽENJE

Pomenajmu se med nam an operimo te umazane cule tu družm.

Ci gremo tu Čelat na prefekturu al učakam na triburš, bomo vidli, de tu toženjem smu ti parvi. Za usaku majhanu rječ (naj za konfin, ki naš bližnji u sanozet je uon vargu, naj za kakuoše, ki hodijo pikat tu našu nivu, naj za ligitumu mjet od bratra, naj za tešlament itd.) kak pobermor se h avokatu an zadamo h prelorju. Punu žornat zamúdro dol teče hadit, pa vič taužintu pustm par avokatu an zatručmo tu bolj papir.

An kuo gre končavat, kar use naše su-

Slab odgovor

Zvest svoji politiki potujočevanja, je krajenvi demokristjanski organ pred časom objavil članek, ki naj bi po njihovem mnenju branil domovino proti grabežljivosti tujcev.

Naš odgovor je bil jasen in točen. Ugotovili smo dejansko stanje in pokazali kje so prikriti politične in potujočevalne spletke in kdo brani pravice našega ljudstva.

Na ta naš članek, ki je zavrnil vse trdite, demokristjanov, niso nikoli odgovorili. Zavrniti naše trdite je bilo nemogoče, prav tako nemogoča je bila debata o njih in te ljudi tudi škodljiva, ker bi še bolje potrdila pravilnost našega stališča.

Zato pa so, po svoji starci navadi, zopet začeli z novo zahrbino spletko.

Oobjavili so neko pismo županov Nadižke doline, ki v bistvu ne pove ničesar in ki ima poleg tega še videz, da so ga zložili v uredbištvo »Nuovo Friuli.«

Zdi se nam namreč neverjetno, da bi se ti ljudje zganili in napisali nekaj, kar je popolnoma brez pomene. Brez dvoma so napravili tako, da so napisali pismo, odnesli kopijo v Špijetar, kjer so sklicali skupaj vse sedem županov doline in jim napolnili glavo z obljubami in lepimi besedami.

Brez dvoma so jim tam govorili, približno takole: Če hočete ohraniti vaše stolnice, potrebujete naše pomoči. Ker pa vemo, da niste ničesar napravili v vaši upravi v preteklih letih, vam mi, kot pokrajinska oblast, obljubljamo vse mogoče za dobro propagando v vašo korist. V zameno nam morate podpisati to pismo, s katero hočemo, v korist občine, da pede krivda za vašo brezdejlo na naše Slovence, ki zahtevajo, naj bi se kaj storili.

Tako so torej prav zahteve ljudstva tiste, ki so prisilile te ljudi k obrambi in skušajo v zadnjih trenutkih storiti vsaj nekaj v korist prebivalstva.

In vendar plačujemo tudi mi davke, kar kor druge dežele.

Sestanek je bil odobril zakonski osnutek, po katerem bodo ustanovili kmetijske inšpekto rate v pokrajinal Ligurije in Umbrije. Furlanski senatorji so predlagali, naj bi se zaradi njenega posebnega značaja, ki je tako različen od drugih predelov Treb Benečij, ustanovil tudi poseben inšpekto rat za furlansko deželo.

Vsi senatorji so priznali upravljeno te zahteve in celo podtagnjnik za kmetijstvo, on Canevari, je to priznal, vendar pa je izjavil, da se temu ne more ustreč, ker država nima dovolj denarja.

Senat je odobril zakonski osnutek, po katerem bodo ustanovili kmetijske inšpekto rate v pokrajinal Ligurije in Umbrije. Furlanski senatorji so predlagali, naj bi se zaradi njenega posebnega značaja, ki je tako različen od drugih predelov Treb Benečij, ustanovil tudi poseben inšpekto rat za furlansko deželo.

Vsi senatorji so priznali upravljeno te zahteve in celo podtagnjnik za kmetijstvo, on Canevari, je to priznal, vendar pa je izjavil, da se temu ne more ustreč, ker država nima dovolj denarja.

Sestanek je bil pač potreben zato, ker upajo, da bodo z njim še enkrat prevarali naše ljudstvo. To pa je precej težko, ker narod se lahko prevara enkrat, ne pa dvakrat.

Sedaj ni več časa za nove obljube, ampak je treba položiti račun in ugotoviti kako so bile izpolnjene obljube, ki so jih napravili pred časom in kakšna je bila delavnost v zadnjih letih.

Pri zadnjih volitvah so znagali demokristjani in do danes smo se lahko prepričali, kako so držali svojo besedo in koliko obljubili so izpolnili.

Kaj ste delali do sedaj?

Bliža se čas obnove občinskih svetov, zato se je začela volitvena kampanija. Pokrajinski odbor brezposelnih je že ta mesec stopil v stik z občinskimi oblastmi in pri tem začel v občinah vzreditve Beneške Slovenije. Priznali so, da je to eden izmed najrevnejših predelov. Na sestanku v Špijetru so bili tudi odvetnik Candolini in številne druge osebnosti, ki ne manjkajo kadar lahko napravijo kakšne izlete na državne stroške. Vsekakor pa je bil ta sestanek organiziran le v propagandne namene.

Predsednik pokrajinskega odbora poslantnika od Žavoda za gorsko gospodarstvo, vedeli, da so občine Beneške Slovenije predložile nebroj načrtov za koristna javna dela in da ti na-

črti še vedno spijo v pokrajinskih uradih.

Dr. Rizzoli, ki nam je pršel zagotavljal prefektovo zanimanje, bi storil mnogo boljše, če bi šel v prefektovem imenu v Rim in povedal tamkajšnjim gospodom, da je treba za javna dela manj obljub in več denarja.

Tudi načelnik tehničnega urada inž. Gremese bi lahko pripomogel k izvedbi tistih načrtov, ki ležijo po predalih njegovega urada in s kaferimi bi lahko odpomogli potrebam naše cone.

Prav tako bi gozdniki nadzornik dr. Malisani in dr. Filaférro od Žavoda za gorsko gospodarstvo, vedeli, da je dovolj že en sam pogled iz Vidma proti našim goram, da lahko ugotovijo, kako so popolnoma goite in je nujno potrebno pogozdvanje.

Od 1946 dalje je beda v teh krajih vedno enaka in zato ni bil prav nič potreben še en sestanek, da bi proučili krajevne potrebe. Zato vprašamo te gospode: ali doslej niste vedeli za naše potrebe?

Če niste vedeli zanje, kaj toteje delate na vaših položajih in zakaj se niste pobrigali poprej, da bi jih spoznali?

Če ste vedeli zanje, zakaj niste v petih letih storili ničesar, da bi jih odpravili?

Sestanek je bil pač potreben zato, ker upajo, da bodo z njim še enkrat prevarali naše ljudstvo. To pa je precej težko, ker narod se lahko prevara enkrat, ne pa dvakrat.

Sedaj ni več časa za nove obljube, ampak je treba položiti račun in ugotoviti kako so bile izpolnjene obljube, ki so jih napravili pred časom in kakšna je bila delavnost v zadnjih letih.

Zaradi obupnih gospodarskih razmer, ki vladajo pri nas, mora velik del družinskih poglavarjev za zaslužkom po svetu. Ta trujeva pot pa ni prihranjena nitij ženam. Pri nas v Beneški Sloveniji skoraj ni družine, ki bi ne bila primorana pošljati hiši tudi deklet, dasiravno bi jih potrebovali doma za pomoč pri poljskih delih, zlasti kjer manjka možje. Po drugi sestavni vojni je odšlo zelo mnogo deklet v inozemstvo bodisi v tovarne ali kot gospodinjske pomočnice, v bližnja in daljnja mesta Italije. Velika beda prvele nešte to mesto do tega, da pošljajo komaj deset ali dvanajststeno deklet za pestnjo, čeprav bi bilo potrebno še skrbnega materjnega nadzorstva.

Dekleta, ki prihajajo z naših gora služi v mestu, so zdrava in čvrsta ter pridna in vestna pri delu. Delodajalcem jih nalažejo najtežja dela in jih izkoriscajo. Garanti morajo po šestnajst in tudi več ur na dan. Plača niso niti zdaleka primerne delu. Le malo je tistih, ki prejemajo sindikalno plačo; po navadi jih plačajo s par tisočaki mesečno, kar ne zadostuje nitil za obliko. Tako, ali še slabše, menijo same pri sebi te neizkušene gorjanke, ki pomislijo na revščine doma in na mater, ki čaka, da ji hčerka pošlje kakšno podporo.

Vprašajmo se sedaj, ali ni deklet iz Beneške Slovenije enako italijanskemu? Čemu torej ta prezir in prepoved čitanja slovenskega časopisa, v katerem edino najde razumljivo pisane novice iz svoje rodne vasi? Mar nima ubogo preprosto deklet iz hrivov pravice, da bi videla svojo besedo pisano in se tako seznanila s kulturo in domačimi problemi? Priznati moramo, da je trdo življenje teh deklet, katerih morajo služiti ljudem, ki so strpeni sovražniki Slovencev. Čas bi bil, da bi se kdo zavzel tudi za te trpne, ki prenašajo toliko preziranja in poniranja zgolj zato, ker se zavedajo svojega porekla in dolžnosti, ki jih čuti vsaka poštena Slovenka.

Naša dekleta bo treba zaščititi

Zaradi obupnih gospodarskih razmer, ki vladajo pri nas, mora velik del družinskih poglavarjev za zaslužkom po svetu. Ta trujeva pot pa ni prihranjena nitij ženam. Pri nas v Beneški Sloveniji skoraj ni družine, ki bi ne bila primorana pošljati hiši tudi deklet, dasiravno bi jih potrebovali doma za pomoč pri poljskih delih, zlasti kjer manjka možje. Po drugi sestavni vojni je odšlo zelo mnogo deklet v inozemstvo bodisi v tovarne ali kot gospodinjske pomočnice, v bližnja in daljnja mesta Italije. Velika beda prvele nešte to mesto do tega, da pošljajo komaj deset ali dvanajststeno deklet za pestnjo, čeprav bi bilo potrebno še skrbnega materjnega nadzorstva.

Dekleta, ki prihajajo z naših gora služi v mestu, so zdrava in čvrsta ter pridna in vestna pri delu. Delodajalcem jih nalažejo najtežja dela in jih izkoriscajo. Garanti morajo po šestnajst in tudi več ur na dan. Plača niso n

Neđiškim šindikam

Tel krat Vam odgormo tu našim jeziku, tu tistim jeziku ki Vi tud ha houroti an ki sta potardil, de se huori u naš kraj, u naši Slavjenščini.

Moreta preca zastopit, de sadá odhovarjam tisti lektari ki vi sta poslal »Novo Frulmu« tu Uidme an ki »Messaggero Veneto« ju je poštampau dné 13 teha mjeseca.

Povem Vam u parvu, de mi bi Vas kaj vič štimal če bi bli sijurni, de tista lektara je blá z uašimi rokami pišena; bojim se de Vi ste jo samuo podpisál.

S tuolim nežemo reje, de Vi na znala pisati; use durgič, višni smú, da bi blá tista lektara ebi blá paršla uón od vašega muženja. Sijurno bi mjebla druh zvon, an nje blá takuo zahvaljevala hospodarja ki ríjmar hilapea tuče.

Samuo kášen druh poglavari, ki nje z naših kraju ju je moú verjetno zapisat an ne vaše žuljave roké, ki tud omé, ku naše, pozno tste tarde djele, ki par nas je potrebitno napravit za mjet malu pulente an sijera.

Takuo preca sta se pozabil na »Kostilicijon« kaj si ju je taljansko ljudstvo dám? Konča članek s zahvaljujanjem, mi pa se šelé prašamu, zakí ríjesu zahvalil za dnak ki naše ljudstvo plažejo.

Hospodi Šindiki! Nič druzeva vam na porečiu kú: ODPRITA OČI!

Pohledita kaj se gaja tu »Tjrol« an tu »Val d'Aosta«. Zakí ne tudj Vi ku tisti Šindiki branita minorance da bi paršli ra tisto pot ki pélje za dobrú našega ljudstva.

Nardita se moški an storija, de kamunski Sekretariji boju vaši Sekretariji an ne vaši hospodarji.

Cí ne rata, de pru je méu doktar Karlo Podreka kada je písu u suoji bukví: »Il sindaco dei nostri comuni generalmente è un galantuomo, ma una testa di legno...«.

An še: »... il servizio comunale è quello che fa e dispone...«.

Níkdar se na pozabita na govorjenje od našega velikega moža dr. Karla Podreke, nikdar ne pozabita na »hlodovo glavo«.

Student iz Nediške doline.

IZ VZHODNE BENECIJE

ČEDAD

Prece po novem ljetu, ku so končale božične vakance, otruc ki študirajo u šuoli tu Čedadu (Rubinjak) so si uračali za spet naprej študjati. Dnó skupino tistih otruc smo vidali an dan tu korjeri ki od Tarčenja polje tu Čedadu. Usi so bli akompanjan od svojih mater, an ko smo jih poslušali, smo jih prece spoznal pe njih hovorenju, da so Slavjenji tez Purčna, Subida an tam okuoli tistih uasi. Dná tistih mater je houorila kakuó ji je težkuo živjet, je udova zatuó kí so jej Njemei moža ubl u Černeji. Povjedala je tud kulku je muorla plačuvat tu tistim koležje tu Čedadu do lanskeha ljetu, da bi mutogó njen o'ruok šudjat. A ko se je skoraj odločla za tu slavjenško šuole ha dat tam tu Goricu, kjer zaradi njeneha uboštva bi blá uzelata tu konsideraciju, so se ljetos h'tro ustrashil šuolski administratorji an so puobru za dosti manj uzel ha tu kolčjo, samuo da bi no šou tu slavjenške šuole.

GORENJE BRDO

U petak 5. tega mjeseca je zadeba smart 62 letnegu Antonu Vogriču taz naše uasi. Poznan je b'iu za pridneha človeka ne sa mu u Gorenjem Brdu, ampa tud po usim našim an okuoliškim kamuni. Pokojni Anton je b'iu kamunski konsiljer Grmek, an je b'iu človek da je znú interesu suoje uasi branit. Ne bomo ha pozabil zakí je b'iu zarjes dobar človek an zvjet Slavjen. Večkrat smo paršli u suojo h'šo an tam smo vidali, kakuó se je nimar interesiru za našo Štampo. Po usjeh oknäh an stolah suoje hiše je meu bukve slavjenške an žornale. Jh je takuo rad brau an hraniu, saj smo mu videli tud tiste bukve ki jih je prejemu od Celouca od družbe Sveteha Mohora kjer je b'iu upisan pred dvajsetimi ljeti.

Pogreb je b'iu u nedeljo 7 teha mjeseca. Od Gorenjih Bard do brilo tu Ljesah ha je kompanjalo puno ljudi. Svoji fameji an usjem od žlahto takuo težkuo prizadeti, mi rečemo naše sožalvanje.

SOVODNJE

Konac teha ljetu su se končal djeja za popravit naše ejerku, ki je b'iu tuk po-

ŠTUPICA

Tud tu našu uas, je paršu letrik. Je b'iu čas! Se na vje pa ka su čakal za tiste malu pomagila dat. Rjes je, de narvič strošku je na naših rámahan an na vemo zakí njeki ujdimski žornal prau na debelim artiklo, de na ju je governo šenkalo tiste malu luč.

Na inauguracion je b'iu tud špelor od elementarskih šuol. Zene su ga najele an je občej, de so bo intereserju. Al bo sa muo obječanje par udarčanju? Troštanu, de na bo nimar čakaranje.

MAŠERA

Al bomo še dugu čakál gaspuod Šindik, de boste šu tu Uidam an de kjeck pogibate za naši ejestu? Rjes je, de sje treba gurit, sa su ljudi za vas votál. If se muore, če ne pot na bo n'kdar nareta an kuliko džaz ki bi paršlu, opore še tiste malu ki je blá nareta an use kup ponesé dol na Jeronšče.

LOG

Punu časa je pasalu, punu uodé je pretekli pod našim muustom prez árkou Mjel su ga nardit že pred vojskó, pa še le naši judje če maju za iti u málju b Speluonjam, muorejo le uodó brodit. Zakaj su ga začel an ne končal? Duo je kriju? Ka, su ga pustil na pou za de na b'iu poškoduan od te rove vojské?

Gaspod Šindik an Vi ki djeje? Sa tud vi ste podpisu lektetu »Nuovo Frulmu«, tuk zahvaljuju sta governo za use djela ki tu naši dažel je nardil. Al ste zahvalu an za naš muost? Al bo še dugu tam stavku norac? Kjek, vi kí poznate punu poglavaru tu Uidme an po Čedadu, ste se mou brigat, če ne uodá poneče še tuo, ki je blá nareta.

MAŽAROLA

Zlu smu got an mislenu, de porabil su se na nas tu Uidme. Tud naša uas je b'iu od Nemeou požgana an puno hramu poškodvanih. Perieje smu naprauli an pláčal slanú, pa le obedenega pomagila nje bluo do danas. Bli su tu uas geometri od »Genio Civile«, rek su mjerli an obečaj su kontribute. Pa usi su zaspel.

»Matajur« zakuveni ti, an zbud jih!

CRNI VRH

Ki geometru je hodil po naši uasi od kar ta zadnja uojská je končala! Ki perejci su oni naprauli, prej za uđemsko Intendencu an potlé za »Genio Civile«. Ki sušu mož že dajal njim, de dol uzamijo vojno škojo! Ki troša smu mijel, de nam bo kjeck ulada pomála za naše hrame popravit, pa le nič! Čakam že lje'a, pa le use je ku par začetke. Kadá buo konac telega čakanja? Kujše kar bo genjala ta trejča posvjetna uojska!

Zakí pa naš gaspuod Šindik nje se ne briga za našu uas? Tu druzh uaseh ljudje su kjeck počegn an se s tem pomali, mi Carnivarščini le čakam... le čakam.

ORENJI MERSIN

Velika nasrečja sje tu naši uasi godila. Uašen Zorza Jožef šu je u host na Gorenje Čela, kada je sjeku je dan drje, popunilo mu sje na starmin an pod velik brjej je odleteu an mrtu ostú.

Družin, ki ostane pres obedenega trošta an pomagila use naše sožalvanje.

Veliku je b'iu nasrečna tele zadnje ljeteta družina Jožefa Zorza; dan brat je u uojski padu, ola je bolan, dan brat je noge na djele zgubit an sestra je sljepa. Par hiš njesu bogat, buch Jožef tu garde Čela je muorar darva iti sež za malu sudu zaslužit. Na djele je pustu živjenje. Tek, ki ga je poznu, vje kuo je b'iu on nimar priđan an kuo je rat bližnjemu pomáu.

Zatuó mi prosimo use Slavjeni, de bojo pomál z majhnim znešekam teli družn, ki danas je zgubila te zadnji troš.

Pošlajte sude na redaciju naše a žorrila pod tele indir: »Matajur« - Uidme, Vja Mazzini N. 10.

Kadá pa bojo štale?

Jo b'iu an čas, po teli zadnji uojski, ki po naši Benečiji su hodil raprezentanti od usjeh ministrorju talijanske ulade, depatadi, poglavarij su od ujdimske prefekture itd, an našem judem usega su pa obječal.

Tu malu časa na naših krajih su b'iu muorle b'it narete nove ceste, nove šuole, nove štale, najmest starih seniku z slamo pokritih, ki šele puno jih je po usi Slavjenščini.

Tisti gospodudi, ki prijet smu imenjival, su prauli, de dekret 18.2.1938 n. 215 talijanske ulade, ki odpre gaspodarju 30 odst. kontributa če novo štalu naprau, gor na use stroške (dekret, ki u času uojske je b'iu ustavljen) nazaj zda je vaju.

Naši gaspodarji, ki par žvijn maju narvič zaslužka, su supti storili napraft načarte an se steje, de tu Benetkin, na »Ispitatorato Compartimentale dell'Agricolture« jh je 200 od naših kraju, at spijo veliki san pod obiunim prahu. Kajšnemu, ki tu je šu prasha, kadá bo pa tel kontribut, kada se bo mogli začet djeju, su mu rekli:

»Uladu na pošje sude. Ulada sude za bojničku od Bassa Frulana« an za »S. Iac. pa ima; za »Federissim« nič. An pa mislit, de usake ljetu talijanska ulada nese z naše Benečije okou 40 milijonu Ir an ki bluo dost telega zneška za nardit tele štale.

Tuole bi muorli zastopit tisti, ki se džaržo za ujdimske an rimiske »papaverje«.

An naši judje, kak bojo nove elecioni, naj se na pozabito reje tistim, ki pridejo pridigat »agli italiano«, de manku naj na večašju uon novih dekretn, de na buo naš popul žje u tla metau sude za naše an za njih naumne praktike, de potle bo spale da sednega dne tu Benetkin.

An raprezentant od ulade tu Uidme naj vejo, de naši kumeti, za plačat našart su muorli punu se potit u bošku al pa tu kaki minjeri u Belgiji.

MATAJUR

IZ ZAHODNE BENECIJE

PODBRDO

Zadnji dán ljeta e paršou tu našo uas naš nou far, ospout Zožini Jožef. Judje so močno radi sprejeli ha an te dan so nardili no veliko fješto. Arke so postavili evjiva našemu novemu farju, ki, ku smo tu sacim kraju. Njeno menčali diškorsi an čuli pravič, to e dan čovek ki o ma veliko štimu pousod. Za tu judje so ha sobeto z afjetan sprejeli an no mu augurajo fortune an zdravja zakí on živi dosti ljet med njemi.

NJIVICA

Na velika dežgrađa ne točala, te tjeđan pasani, našemu pacanu Pinosu Albertu Centu. In kompanje s komerčantom Petrom Casarsa tais Dedejá e šou ta-na motočkletu dóm mez Kruža an kar e revóu tu Centu, tu plačo, dan mau otrok e se pred motorjam prezentou, k Casarsa k e ha guđou on ri revóu ustavili tu timpo nahlo maknju. Nasrečja ne tjeila, k motociklista su tu otroká zajeli an se spreobarnili usi skop. Pinos, k e bi tu tem zadnjem sedili, e te parvi spadou, motocikleta ne se spreobarnila okou sebe več krasit an na jušto ta nainj spadla. Takov š bohi Pinos e bi pobran an peljen tu Uidam tu špetau kjer so ha sprejeli d'ur-

žence za tu k n móu no noho zlomljeno. On če mjeti no douho šepejanje. Mjeđih, k e bi de serviech e mu daju sobito kure, k so koventale an e ha žudikou, k prej koj dan mjesec o ne osčepa. Alberto Pinos, mi v' auguramo, k on prece oščepaj an, k on meri spekej suó djele kontinuitati.

MALINA

Pussini Lojz an Mattielič G'zela obá dvá tas naša pajza, su se poručili duá dai pred pješemati. Novim novičam jim auguramo fortune an sreće.

Tez Maline so partili te zadnje tjeđan dan velik grup djeloucou. So šli s trebuhom za kruham tu Frančjo za tu, k tklé mjeso morli obrijeti no djelo za preživiti njih fameje. Use skup te jih bo njih desat, kar so šli smo je vidali kako so bi kontenuti, koi za morjeti se odniti od hišje zakí no morjeti mjeti šperanč težje, k so reštali, uon čez ljetu jet; kak sout za uleči indavant. To njé koi od danšnjih dní, k par nas to se uzome fagotič an to se hrédeleč od svojih judi za dan panjot, ma tuó to se djela žej od desetin an desetin ljet, k mi ve moremo se nahordati. Fin do nas nješi bi kapeni nam dat tuó, k od kar smo tu naše uasi ve se čakamo. No djelo bliž sue hiše,

Prosnjeni par g. prefetu tu Uidme

U subotu 20 januara, je b'iu par prefetu tu Uidme na delegaciju Slavenu tu s Prosnjida. Delegacion je pel segretar Fronte za Benečiju. Prefetu su preluczel usmeno an pismeno nekaterje rječi, ki su b'iu našpravljene u ljetu 1950 od konsiljerju an finančarju, pruot našim judem, za de bi jih prestrašili takuo, de se b'iu bali prasát suoje dirite, naj na kamune, naj tu Uidme.

Gaspod prefet je poklicu samuo segretarja Fronte pres raprezentantu Prosnida, zak je bio poznó an de je meu dost djela. Naš raprezentant je povjetlju ujdimskemu poglavaru kaj če reje za naše judi tako zaštraševanje, ki takí fatí, ki su b'iu tu Prosnide, su navadni po več uaseh naše Benečije Slavenu.

Gaspod prefet je spóznał, de konsiljerji an finančarji su slabú tratali Prosnjene an je reku, de bo pošal tu uas nega šperot, za de pregleda kar je blo nareto na škuodo uasi.

Raprezentant, je partuku, de take rječi se muora uprašat judi, za vjeđit resmju, ne pa šnajde al konsiljerje, ki namest daržat za judi, daržjo za svoje gaspodarje. Reku mu je tud, de sam on, prefet, an suoji kolaboratorji poslužuju tiste, ki su prijet Slavenuom an takuo deluju pruot interesom Benečanu. An zatuó, ki poslužuju take judi, nam nečaju dat slavinskih škol.

Gaspod prefet je prasát al smo nardil domando na ministru za šuole, kjer če ne, ne pomagá željet šuolo pres jo prasát. Segretar mu je potle jau, de su Benečki Slavjen poslad De Gasperiju noto an tud UNESCO pruot zasad ūsol an dě do sadá njuši še n'vidjali naretega.

Nato je prefet obječau, de buo gouvori s proveditorjami an de nam buo povjedau kakuo stojó rječi.

Mislju, de talijanski governo prau dobro vje, kakuo stojó reči par nas an po suoji konstitucijon nam je dužan lušti šuole u našim slavjenščinskim jezikom. Zatuó gaspuod prefet njema potrebitje guorit s proveditorjami an pa samuo apelat tu Romu, de z novim ūsolim ljetam nam ložj slavjenščinske šuole.

ZA NAŠE DELO

Senje

Kuó boste subit vjeđu vi kum